

Breve fra Christian Molbech til hans Søn, Chr. K. F. Molbech, i Aarene 1846—47.

Ved O. C. Molbech.

Efterfølgende Breve fra Historikeren Christian Molbech (af hvem Personalhist. Tidsskr. tidligere har indeholdt „Dagbogsoptegnelser fra Aaret 1819“) til hans ældste Søn, den senere Professor i Kiel, Chr. F. K. Molbech, ere fremkaldte ved sidstnævntes Rejse til Spanien og Italien i Aarene 1846—47, hvortil denne havde erholdt kongelig Understøttelse.

Hvad der paa en titalende Maade forbinder disse Breve, er Faderens varme Interesse for, at Sønnen skal erhverve sig det størst mulige aandelige Udbytte af sin Tid og sine Penge; han er utrættelig i at give den unge Mand sine modne og erfarne Raad; han advarer og opmuntrer og gjenoplever sin egen Ungdoms Rejseindtryk fra den Tid, da han som nyforlovet selv rejste i Syden i Aarene 1819—20. Skridt for Skridt følger han Sønnen paa hans Vej, unægtelig nøjagtigere, end hans Raad undertiden fulgtes af Sønnen; dog høstede denne, ikke mindst ved at benytte Faderens Anvisninger som Rette-snor, et rigt Udbytte af sin Rejse, og hans Bog: „En Maaned i Spanien“ var en direkte Frugt af Faderens Tilskyndelser.

Men ogsaa paa anden Maade yde disse Breve et væsentligt Bidrag til Brevskriverens egen Karakteristik, nemlig ved i Meddelelserne til Sønnen stadig at indflette, hvad der samtidig i Fædrelandet forekom *ham selv* mest betydningsfuldt. Han skildrer sine egne Smaarejser og Besøg og giver interessante Interiører fra de Egne og Personligheder, han besøger. Samtidens politiske Forhold og æstetiske Begivenheder passere Revue i korte Skitser, og Læseren faar nu og da et hyggeligt Indblik i hans daglige Færden i Hjemmet og Syslen paa Biblioteket.

Tilsammen tagne give Brevene et Miniaturportrait saa vel af Brevskri-veren som af hans Samtid, og hans varme og inderlige Hengivenhed for Sønnen, i hvis Liv han ligesom gjenoplever sin egen Ungdom, kaster en aandelig Belysning over dette Billede af den flittige Særling, som kun paa denne Maade vilde kunne tilvejebringes, som gjør ham Ære og derfor skyldes ham.

For at undgaa Gjentagelse udelades i det følgende, undtagen i det første Brev, saavel Overskriften til Brevene, der oftest lyder: „Min kjære Christian“ eller: „Min gode Christian“, som Underskriften, hvor denne da ikke slutter sig uadskilleligt til Brevets Text.

Originalerne tilhøre nu Meddeleeren.

Oldeslohe. Søndag Formiddag. 2 Aug. 1846.

Min kjære Christian,

Disse Ord haaber jeg, Du vil modtage inden Du afseiler til Middelhavet; og de blive da vel ogsaa Din Faders Afskedsord til Dig — de skulle da, med hans Farvel, bringe Dig hans Vel-signelse og hans Ønske og Bøn til den almægtige Styrrer af alle Aanders Liv og Skiebne: at det Foretagende, Du begynder,

lykkeligt og med god Frugt maa naae sin Udgang! — Dertil maa jeg da, fremfor Alt, og til din Fremtids Velfærd regne, at denne Reise, medens den aabner nye Kilder for din Aands modtagende og virkende Evne, maa *styrke* de sidste, og modne din Villie og Stræben til et *handlende* Manddomsliv. Du staar allerede paa et af Vendepunkterne i den menneskelige Levealder. Med den rette *Ungdomsalder*, med dens Lyst i og af den blotte Nyden af Livet, og med de for *den* egne Lidenskaber, er det, efter Naturens Orden, meget nær forbi for Dig. Du begynder en Periode, hvor Livet, Tanken, Villien maa spændes, ligesom fortættes, og faae en stærkere Fiederkraft, for at tilegne sig et handlende eller activt Livs kraftigere Tilværelse. Jeg haaber, din Reise, og de mange Timers dybe og stille Eftertanke, som Følelsen af at være eensom og fremmed, ofte vil vække hos Dig, maa bringe Dig til ikke blot at erkiende, hvad jeg her siger Dig; men at *ville*, med mer Kraft og Udholdenhed, end Du hidtil har viist, *handle* og *stræbe* efter og i Følge af denne Erkiendelse. — —

Jeg vil give Dig mit Hiertes kiærligste Følelse med paa Veien; og jeg vil heller ikke bedrøve nogen af os ved at dvæle ved Tanken paa den Muelighed, at vi ikke mere skulle samles i *dette* Liv. Mueligheden hviler i Guds Haand; men en saadan Muelighed er ikke bunden til Tidens Længde eller Korthed, til Stedets Nærhed eller Fiernhed. Den Indskrift Gehr. Bülow paa Sanderumgaard havde sat paa et af sine mange Havehuse: „Døden er vis; Dødens Time er uvis,“ — den gielder, hvor vi ere og i hvert Øieblik af Livet. Det er egentlig kun den *physiske* Adskillelse, som vi ligesom forudføle, og hvis Følelse concentrerer sig for os, idet vi — i Tilfælde som dette — forestille os Skilsmisssens Muelighed større.

Jeg haaber paa, at vi inden 3 Maaneders Forløb — eller til Slutningen af October, skulle høre fra Dig, og jeg tænker vist, naar Du bliver noget fortrolig med Consulen i Malaga, at han derfra skaffer Dig Breve hjem uden Omkostning — nemlig, om ikke directe, saa med Leilighed til *England*, og da med en sikker Adresse. Da er Porto dog ikke saa betydelig; skøndt

over Hamborg drøi nok. Danmarks Porto-Skat paa Landet er forholdsviis en af de strængeste.

Mit Ønske og mit Raad til Dig er: Bliv ikke længe i Spanien — men iil Alt hvad Du kan til Italien; *her* er din første egentlige Bestemmelse. Thi dit Besøg i Spanien bliver kun et fragmentarisk Lystparti. Lære og nyde noget virkeligt og ordentligt — trænge ind i Noget, det være af Livet, Nationaliteten eller Konsten — vil Du dog ikke kunne. — Vogt din Helbred, baade der og paa Sicilien — men særdeles i Andalusien, hvor Heden — naar jeg nu føler den, vi *her* have — synes at maatte være for en Dansk utaalelig. — Vogt dig endelig ogsaa for *Alle* spanske Fristelser! — De kunne være farlige nok, baade i Sandselighedens og Aandelighedens Rige. Det Fremmede f. Ex., det Eiendommelige og Originale hos Folket og Landet, kunde gierne forlokke dig til at forlænge dit Ophold over de rette Grændser. Men jeg stoler paa, at *Italien* dog maa være den Kraft, som drager Dig stærkest — og der vil Du *kunne* høste og vinde noget alvorligt og varigt, ja uforgængeligt.

Om mig selv skriver jeg intet. Moder vil fortælle dig det Korte, jeg kan skrive til hende. *Hede* og min *Mathed* forbyder mig lange Breve og lange Reiser. — Din Broder er sund og rask, paa Øinene og Tænderne nær. Han hilser dig hierteligt. Du kunde vel have skrevet ham nogle Ord til Afsked. Aldrig taber noget Menneske ved at give sin Broder — sit Medmenneske et kiærligt Ord.

Gud ledsage, bevare og opholde Dig! Guds Fred og Velsegnelse være over Dig! Din kiærlige og hengivne Fader

C. Molbech.

Kiøbenhavn d. 28 Oct. 1846.

I at begynde dette Brev, kunde det let gaae mig saaledes, at jeg, i Uvished om, hvad jeg af Stoffets Mængde skulde tage først — slet ikke kom til at begynde. Fare for det sidste er betydelig nok; thi jeg kan gierne og med Sandhed sige, at det egentlig og allermeest er den indre Følelse hos mig af denne „embarras de richesse“ som er Aarsag til, at jeg ikke allerede

for lang Tid siden har lagt Haand paa et Brev til Dig, som Du kunde modtage — eller som kunde modtage Dig i *Neapel*. Gid Du var der! — har jeg allerede længe ønsket, baade for din Persons og paa din Casses Vegne. Nylig især blev dette Ønske endnu mere levende hos mig, da jeg læste om en ødelæggende Naturrevolution, en Orkan, Oversvømmelse — jeg troer endogsaa Jordskiælv, som havde været i Sicilien, og en Deel af *Neapel*; netop ogsaa i Messina, i hvis Omegn adskillige Landsbyer skulle være bortskyllede ved Oversvømmelse. Det var omtrent ved d. 7de—10de Octbr., og altsaa en Tid, da Du *mueligen* kunde være kommen der, eller paa Veien fra Malta. Men ved nøiere at eftersee dit Brevs Datum (24 Sept. Gibraltar) fandt jeg det ikke sandsynligt, at Du allerede skulde have naaet og forladt Malta saa betids i *Octbr.* Imidlertid forekommer det mig altid, som Du ikke er ret sikker, før Du har *fast* Fod igien paa *Fastlandet*, og i Italien. Du forstaaer vel dette rigtigt, og veed jeg er ikke af dem, som kunne give en svag Frygtsomhed Rum, enten for Nogen, som er mig kiær, eller for mig selv. Men *Uvished* og dens Dunkelhed er mig derfor dog lige ukiær; og Ingen vil finde det underligt eller svagt, at jeg kan ønske at vide Dig i god Behold efter en lang Søreise giennem Middelhavet om Elteraaret, og efter et Besøg paa Sicilien, — et Land, der kan være interessant nok paa sine Steder, og under visse Forhold og Synspunkter; men vist ikke hører til dem, hvor en Reisende kan finde det sikkert, hyggeligt og beqvemt. Jeg haaber, Gud som har ført Dig trygt over Atlanterhavet, og giennem Andalusiens Biergkløfter, fremdeles vil ledsage Dig med sin Beskyttelse, og føre Dig sikkert og uskadt til „den evige Stad“; thi *her* først, forekommer det mig, vil Du igien finde Dig som „in einer Heimath in der Fremde.“ Du tænker Dig vel et saadant paa Ischia eller Capri; og det formodentlig efter Holsts Skildring. Maaskee kan dette være noget for Dig eller ham; jeg vilde neppe dog ret længe finde mig tilfredsstillet paa et Sted, hvor man egentlig maa finde *Alt* i Naturen og i sig selv. Jeg maa have *Mennesker* og hvad Mennesker i og ved *Konsten* og *Aanden* have skabt; dersom jeg skal kunne leve nogen Tid

paa et Sted, uden vedholdende Virksomhed. Derimod — giv mig Arbeidsstof, Bøger og af og til godt Selskab — og sæt mig da for et Aarstid paa en af disse Øer. For mig gierne! — Det er ikke saa sieligt, i de sidste Aar, at undertiden virkelig det Ønske kan opstaae og leve hos mig for en Tid: at jeg kunde tilbringe mine sidste Dage og ende mit Liv i *Syden*, i en rigere, skønnere Natur, og i en med den harmonerende fredelig Verden — om en saadan nogensteds er at finde. Jeg ængstes, trykkes, pines undertiden virkelig af denne stigende Uro, Ufred og Forvirring, der overalt fremvoxer her i Landet og trindt omkring i det nordlige Europa. Men — er det bedre i Syden? vil man spørge mig. Forskiellen kunde være, at levede man der, og kunde endnu blive noget fortrolig med Livet, tog man sig mindre nær, hvad der foregik omkring een og i Landene, end her i sit Fædreland. Du er endnu kun tre Maaneder borte — og hvormeget har ikke siden tildraget og forandret sig hos os, eller i Hertugdømmerne, — hvormeget er ikke den giærende og brusende Bevægelse i Folkestemningen voxet i Udbredelse, og man kan vel ogsaa sige i *Kraft*, om ikke just i synlig *Virkning!* — Det hørte ogsaa med til vor Tidsalders af Ingen ahnedede Phænomener; at det lille, knap til Rhinen og Donau kiendte, i hele Aar eller Decennier for Europa ligegyldige, neppe nævnede *Danmark* nu, hele Europa over, giver et uundværligt, staaende Stof for de politiske Blade: det *slesvigholstenske*; og at dette ikke blot har fundet Adgang til de fornemme „Times“, Morning-Chronicle, Journal des Débats og Augsburg Alg. Zeitung, m. fl., men endog banet sig Vei til *italienske* og *spanske* Aviser, og allerede fremkaldt en heel publicistisk Literatur. Du vil vist selv allerede i *Neapel* høre et og andet derom; og i Rom maaskee endog berøres deraf — hvis det antipathiske Stof ogsaa har meddelt sig til Artisterne — paa en ikke behagelig Maade, hvor Du, som Dansk kommer ind i disses Verden. — Du erindrer, at jeg reiste til Holsteen netop i et meget kritisk Øieblik, netop som Stænderforsamlingen i *Itzehoe* var traadt i Virksomhed. De første (10—12) Møder var naturligviis af de afgjørende. Her strømmede Adresser og Petitioner ind fra Holstenerne; og i Stænderne

selv foresloges en Petition til Kongen af radikaleste Beskaffenhed, *imod* det aabne Brev, om nøiere Forening af begge Hertugdømmer, om særskilte Finantser for disse, om en slesvig-holsteensk Bank, om Arvefølgens Bestemmelse og Forandring o. s. v. Denne Petition afslog Commissarius at modtage, og protesterede mod dens Discussion. Derpaa opløste *Forsamlingen sig*; eller de allerfleste Deputerede, paa 6 eller 7 nær, gik deres Vei; Kongen befalede Suppleanternes Indkaldelse. Ogsaa af disse udeblev endeel, eller anmeldte undskyldende Aarsager til Udeblivelse. Forsamlingen kunde langtfra ikke blive fuldtallig, og et Kongeligt Rescript opløste den. — At de tilbageværende Deputerede — eller Rigsdagsmænd — i *Kiel*, og andre Steder, bleve modtagne som store Mænd og Folkets Helte, med Jubel, Illuminationer, Adresser, Spisegilder, m. m. kan Du let tænke dig. Jeg kom paa min Reise just til *Kiel* den Dag Gildet for de Deputerede var i Klubben; her vare, med faa Undtagelser, ogsaa alle Professorer tilstede. Et Par eller tre Bekiendte blandt disse vare ogsaa med, og saaledes var jeg glad ved at tilbringe Eftermiddagen allene med Prof. *Ohlshausen* (der, som Univ. Rector, ikke vilde overvære dette „Festessen“ — paa Tydsk jo ogsaa: et Gilde, *hvor man æder sig fast*) paa hiin Side Havnen, i en herligt beliggende, simpel, landlig Have, paa en af hvis høie Terrasser, med en fortræffelig Udsigt for os, vi drak vor Thee, og tilbragte et Par Timer — de eneste ret behagelige, jeg havde i *Kiel*. — Du vil let forestille dig, at min holsteenske Reise overhovedet under disse Omstændigheder ikke kunde være meget tiltrækkende. Dog vilde Resultaterne have været langt bedre og mere tilfredsstillende, dersom jeg ikke endnu havde været saa svag, og saa lidt skikket til at taale Reisens og Reiselivets Anstrængelser og Omvexlinger i den enorme Hede (26 . 28 . 29° Varme paa Nordsiden, ved Middagstid), som netop i disse Uger indfaldt — og det, saavidt jeg erindrer, uden en Draabe Regn. Jeg kan ikke erindre mig, at have oplevet noget saadant. Det var vel en 8 Dage, at jeg hver Aften ordentlig ængstede mig for at gaae til Sengs, ved at tænke paa den forestaaende Nat, hvori jeg da sædvanlig vaagnede 6—8 Gange, hele Natten saa

at sige badet i Sved. Ganske unaturligt og urigtigt var det, saa snart efter min Sygdom at give mig til et saadant Reiseliv, i Stedet for et stille Ophold paa Landet, der vilde været mig velgiørende. Dette prøvede jeg, saasnt jeg kom paa et saadant Sted, f. Ex. en Eftermiddag, jeg tilbragte i Blankenese ved Elben, hos Dr. Lappenberg — eller endnu mere i Trittau, hvor jeg var et Par Dage hos Justr. Wildemann, og hvorfra Hans fulgte mig til Oldeslohe. Jeg kunde med Behagelighed have blevet her en Uges Tid — skjøndt ogsaa her, hvor jeg var som paa Landet, var Heden brændende. Men det gik mig her, som overalt. Naar jeg havde været et Par Dage paa et Sted, paa-kom der mig en besynderlig Uro, som drev mig bort. Jeg tænkte mig, eller dunkelt forudføjte den mig forestaaende videre Reise som *noget Ondt*, der skulde overvindes, og som jeg saaledes hastede Alt hvad jeg kunde med at faae Ende paa. Den lange Tid — fra Beg. af Juli til langt hen i August, som jeg maatte tilbringe uden Evne til at arbeide noget ordentligt, blev mig ogsaa mer og mere piinlig; og dog varede det endnu efter min Hienkomst flere Uger — næsten til Midten af Sept., før jeg, med den tilbagevendende tempererede Luft, følte mig mere styrket, og min Arbeidsevne nogenlunde restitueret. — Jeg var derfor overalt, i Lybek, i Oldeslohe, i Hamborg, i Kiel, i Flensborg, o. s. v. kun et Par Dage i det Høieste. Fra Lybek reiste jeg over Oldeslohe (og herfra til Segeberg) og Trittau til Hamborg og Altona; derfra til Glückstadt (kun en halv Efterm. og en Nat over, for at see det nye Havne-Anlæg) og videre næste Dag paa Jernbanen til Kiel. Herfra efter to Dage til Eckernførde og Slesvig, og derfra efter nogle Timer, og efterat have seet Domkirken og Byens udmærkede Beliggenhed, til Flensborg — en By, som ved sin *biergige*, sieldne og pitoreske Beliggenhed hører til de meest udmærkede ikke allene i Danmark, men i hele Norden. Her tilbragte jeg et Par Dage — næst Trittau de første ret behagelige og interessante paa min Reise, hvis fleste Planer og Side-Router jeg for Resten efterhaanden opgav, fordi jeg ikke følte mig i Stand til, med ringeste Udbytte at udføre dem. Saaledes Reisen til *Ditmarsken* (hvorfra jeg i Glückstadt

kun var 2—3 Mile) og til *Føhr* og *Ribe* fra Flensborg. I dets Sted tog jeg herfra den korteste Vei over *Als* (hvor jeg laae en Nat 'over paa Augustenborg, og spiste om Middagen hos Hertugen) til Fyen (fra Fyens-Haf paa Als, til Boigden i Fyen) hvor jeg da den næste Morgen reiste 6 Miil paa en aaben Postvogn i brændende Hede til Odense. Her havde jeg dog ingen Ro; men reiste, da jeg havde spiist og giort et Par Besøg — forgieves, samme Efterm: til Elvedgaard, for at besøge Statsraad Vedel-Simonsen, en henved 40aarig Bekiendt og Ven, som jeg nu i 12—14 Aar ikke havde seet og som længe har levet som en besynderlig Eremit paa sin Gaard, hvor han har anlagt en af de skønneste, virkelig romantiske Haver paa ikke mindre end 28 Tdr. Land, som ere at finde i Danmark (den betydeligste Deel af Haven er nemlig Skovpartier, en stor Dam, Gaardens brede Grave fra gammel Tid m. m. hvilket Alt er taget ind i Parkens Anlæg.) Her tilbragte jeg et Par Dage i den dybeste Stilhed, og i en utrolig gammeldags Simplicitet; det var for mig, som jeg med et Trylleslag var sat nogle og 30 Aar tilbage i mit eget Liv, og en 60—80 Aar tilbage i Tiden. Jeg laae i en Seng, som netop for 101 Aar siden havde været V. Sim.s Farfaders Brudeseng, og stod urørt paa sit Sted. Paa Natbordet stod et Speil med tung Sølvramme, store, tunge Sølvdaaser og Æsker, et Skrivetøi af Sølv, af 2—3 Punds Vægt, m. m. Alt Foræringer og Brudegaver fra samme Mands Bryllup. Selv hang han og hans Frue — begge sure, alvorlige, gammelagtige Personer — paa Væggen o. s. v. Det er ganske alvorligt, at jeg følte en længe ukiendt *Lyksalighed* paa dette Sted — en Stilhed og Fred i min hele Tilværelse — en Fiernhed af al Verdens urolige Trængsel, utilfredsstillede Higen, Længsel og Stræben — som jeg i mangfoldige Aar ikke har nydt.

Her, min kiære Christian, har Du et Par hurtige Strøg af min næsten forfeilede, eller omsonst foretagne Sommerreise. De kunne ligesaa lidt giengjælde dine interessante Andalusiske Breve, som min Reise kan taale at nævnes ved Siden af Din. Dog har eet i din Fortælling *bedrøvet* mig — ja, jeg kan sige, det gjorde mig i Hiertet ondt, at Du — som Du skriver — *maatte*

af oeconomiske Grunde opgive Reisen fra Granada til *Sevilla* og Cadiz. Altsaa den *anden* Krone for Alt hvad der findes i Andalusien, det herlige, stolte, pragtfulde Sevilla maatte Du reise forbi — og heller ikke faae det gamle, mauriske *Cordova* at see! — Dette kan jeg aldrig glemme; og hidtil neppe ret begribe. Thi saa særdeles meget dyrere kan jeg dog ikke tænke mig, at Reisen fra Granada med Muuldyr-Diligencen, eller Reisekasse, til Sevilla, i det mindste, om ikke til *Cordova*, og derfra til Gibraltar, kunde have været. Du maa engang nøiere forklare mig dette. — Det maa trøste dig, at Du dog har seet det uforlignelige Andalusien, og mere af Spanien end hundrede Andre, som reise i Europa. Jeg fornøier mig ogsaa meget til, at Du skal see *Malta*. Det er et af de interessanteste, eiendommeligste, i sin Art eneste, romantiske-historiske Punkter i hele Europa. Jeg vil ønske og haabe, at Du faaer Staden, Fæstningen og Landet *grundigen* at see; og dernæst ønske, at Du snarest muligt derfra maa kunne forflytte Dig til Neapel. Thi til at see Sicilien *grundigt*, har Du hverken Tid eller Penge. Dertil hører desuden antiquariske Forkundskaber, som Du mangler; og Andalusien kan opveie meget af Sicilien. Jeg har glædet mig ved og over dine Breve. De ere vel skrevne i Flugten, og paa en vis Maade *i den yderste Tid*; men de have dog, uagtet Concentreringen, umiddelbart Liv, Anskuelighed og Naturlighed. *Folket*, i sin vistnok stærkt udprægede, for os fremmede Eiendommelighed og Natur, synes ikke nok at have virket paa Dig. Maaskee har Sproget deri været til nogen Hinder; men dette kan jeg dog ikke tænke mig; thi med *Folket*, menig Mand, lærer man let at tale, og hjælper sig, om min Erindring ikke glipper, overhovedet meget lettere frem hos sydlige Nationer, end hos de nordlige. — Det er imidlertid øiensynligt, at Du er *skikket til at reise*, og til at høste Frugt og Udbytte af dine Reiser, *naar Du vil det*, og ikke for meget hengiver Dig til *passiv* Nydelse. — Jeg glæder mig nu ogsaa *til* noget; nemlig en skizzeret Fortælling af din 5 Dages Cavalcata giennem Andalusien. Denne kunde jeg, om Kræfter og Aar ikke savnedes, allerhelst ville have deelt med Dig. — Alderen og Livets Møie begynde stærkt

at tyngge mig — mindre min Aand (om jeg deri ikke skuffer mig) end min Arbeidsevne og „Redbarheden“, Hurtigheden, Bevægeligheden i at bruge de levende Siælskræfter. — Jeg mægter nu heller ikke at skrive mere — ikke blot for Papirets Skyld. *Du* er den første med Undtagelse af *Kongen*, til hvem jeg, i flere Aar, har skrevet saa langt et Brev paa eengang. Fremfor Alt andet maa jeg endnu minde Dig om at sende Noget om *Spanien* og om *Malta* til *Kongen*, *saasnart*, *Du kan*, saasnart Du i Neapel faaer nogle Dages Ro, og faaer opsøgt Dig et billigt Opholdssted. Det er *nødvendigt*, naar Du vil udrette noget for din Oeconomie under din følgende Reise. Et Brev til Kongen kan Du uden videre levere til den danske Minister, eller Legation (han selv skal ofte være borte) i Neapel. I mit næste Brev skal Du faae noget om vore politica, som jeg maatte afbryde.

Vor Stilling, lige over for det med eet enflamerede, enrage-rede, — „dünenfressende“ Tydsk-Land er besynderlig, uhyggelig og vanskelig. Med eet har det lille, næppe ændsede Danmark faaet Celebritet og Betydning i den europ. Politik. Det gaaer her som hos Individerne: *Lykkeligst* er den, om hvem der *mindst* tales! Kongen, kan man næsten sige, har skiftet System. Han er bleven opbragt og streng. *Vigtigt* og *rigtigt* var det, at en holstensk Folkeforsamling i Neumünster, strax efter Stændernes Opløsning, blev hindret, ved Opstilling af militair Magt. Der foregik intet; men Tropperne, som dog vare holstenske, overholdt deres Disciplin, og Mængden maatte med uforrettet Sag adspredde sig. Nu have *9 Kielske Professorer* udgivet en Piece „über Stats- und Erbrecht des Herzogthums Schleswig“. Den er kommen her for 3—4 Dage siden. I Gaar gik et Rygte, at *alle 9 vare afskedigede*. Jeg er nær ved at troe, at Kongen maa gjøre det. — Lev vel, under Guds Varetægt! — Lad mig have den Glæde at vide, at Du *ofte* tænker paa din gamle, Dig hengivne Fader C. M.

Naar Du sender Brev til *mig* med *Posten*, da læg intet i til Andre. Jeg vil vel betale et enkelt Brev fra Dig, men ikke noget dobbelt for Andre. — Om Du i Neapel vil kunne sende giennem Legationen, veed jeg ikke. Du vil der vel meest holde Dig til

Etatsr. Voigts Huus. Glem ikke at lade mig vide, hvorhen Brevene i et vist Tidsrum kunne adresseres.

En mærkelig Bog er udkommet i disse Dage, et Program fra *Sorøe*: Anders Sørensen Vedels Levnet af Prof. Wegener; en tæt trykket Quart paa 278 Sider. — Jeg skriver i denne Tid en Skizze af *Slesvigs historiske Forhold* til Danmark og Holsten. 5 Ark af den er trykt.

Kiøbenhavn 17 Nov. 1846.

Dine Breve, fra Malta (14 Oct.) og fra Neapel (20 & 24 Oct.) have vi modtaget d. 14de Nov. — altsaa efter en langsom Postgang af 3 Uger — og de have været mig til megen Glæde. Uden vel egentlig at frygte det *Værste* — thi en saadan Frygt er jo i sig selv altid urimelig og ugrundet, da man ligesaa godt kan haabe det *Bedste* — var jeg dog, i de sidste Dage især, noget urolig i Sindet over din Fart paa Middelhavet ved Jævn-døgntid, og dit Brev viste, at der kunde være nogen Anledning dertil. Imidlertid kan og maa jeg nu glæde mig over, at Du er paa fast Land; hvilket er den Maade at være (jeg vil ikke sige *Tilværelsesmaade*) som jeg for min Deel mest ynder, og egentlig endog sætter høiere end at leve paa en Ø, naar den ikke ved Størrelsen har noget af et Fastland. Men Du behøver ogsaa Reiseheld paa det faste Land — og dette vil jeg af fuldt og varmt Hierte ønske Dig fremdeles; og intet mere, end at din gode Helbred maa, som hidtil, holde Dig ud og følge Dig vel igiennem Roms „*Aria cativa*“ (som jeg selv endnu i Slutn. af October har været det i meget høi Grad — formodentlig efter en usædvanlig hed Sommer!) — Ellers mener jeg denne eien-dommelige romerske Pest- eller Feber-Luft ved den Tid pleier at være forbi. — Her har Sommeren, paa en uhørt, neppe af Nogen af vore ældste Medlevende oplevet Maade bevaret sin sydeuropæiske Charakter ud paa Efteraaret, i en mild, klar og tør Luft, og flere mærkværdige Phænomener i Vegetationen, nye Blomster paa Æbletræer, anden Gang modnede Jordbær, o. d. (naturligviis kun paa enkelte Steder; endog høit oppe fra *Norge* har jeg læst om noget lignende, i et Blad). Endnu har

man hidtil yderst ubetydeligt lagt i Kakkeloven, og jeg har først begyndt d. *1ste Novbr.* — for engang endnu at følge den gamle, for længe siden aflagte Skik; noget, jeg ikke meer, siden jeg kom hertil, kan erindre mig. — Paa en Maanedes Tid, eller noget længere, har her hersket baade farlige Skarlagensfebre og Typhus og en stor Dødelighed. Af den sidste Sygdom døde for faa Dage siden en ung Dr. eller Lic. med. Rothe (Broder til Rosenvinges Svigersøn). Af Skarlagensfeber mistede Prof. Larsen, 14 Dage efterat han var reist til Stænderne i Viborg, sine to ældste Sønner (paa 8—9 og 6 Aar) i to Dage efter hverandre. Dette var virkelig et sørgeligt Dødsfald for Faderen, som holdt særdeles meget af sine Børn (han har, troer jeg, 2 tilbage), og i dem havde sin bedste huuslige Glæde. — Hos Prof. Madvig ligge 4 Børn af Skarlagensfeber; og den ældste, mest opvakte Søn har været farlig syg, men menes nu at være uden Fare. — Siden jeg nylig nævnte de *Viborgske* Stænder (i hvis Samling det overhovedet, ligesom i Roeskilde, hidtil gaaer ganske sagtferdigt til — jeg vil just ikke bruge det tyske „kleinlaut“, hvilket vel kan siges i den seneste Tid om *Oppositionen* i Danmark overhovedet) saa maa jeg med et Par Ord sige Dig, at Maaden, hvorpaa de *slesvigske* Stænder hidtil have gereret sig, og i hvilken man har ladet dem frit udtale og tumle sig: overgaar *Alt*, hvad hidtil ved slig Leilighed i Danmark er hørt og seet; og er til en saadan Grad demokratisk — fritalende, og skaanselløst mod Regieringen, mod Statsforfatningen og mod det politiske Forhold, hvori ogsaa Hertugdømmerne staae til deres souveraine Regent, at man meget vel kan sætte det ved Siden af hvad der f. Ex. hørtes i den *første franske Nationalforsamling* hvormed Revolutionen begyndte. — Consequent fremskridende, saaledes som det aldeles herskende Partie i denne Stænderforsamling hidtil er gaaet frem (den conservative Minoritet er aldrig meer, end 5, 6, 7 Stemmer, imod 32, 33 og derover) maatte dette, efter første Øiesyn at dømme, altsaa føre til en *Revolution*, eller revolutionaire Optrin. Men dertil er ikke ringeste Apparence. Landets Tilstand er for blomstrende og velhavende. Det hele ligger mere i tysk Nationalstolthed, i et Forbund imellem

gammelt Nag og krænket Stolthed hos Adelen, eller det saakaldte Ridderskab, og de holstenske Jurister (Advokater m. fl. som kunne spille betydende Rolle under constitutionelle Stænder) samt de med deres Kaar og Stilling temmelig misfornøiede Professorer i Kiel. Hert. af Augustenborg, tilforn lidet agtet og mindre afholdt eller populair hos Slesvig-Holsteinerne, eller Separatisterne (som de hedde i Slesvig, hos det danske Parti) have de nu taget til Fløjmand eller Bannerfører; thi en saadan kunne de ikke undvære. Han har med begge Hænder grebet den gode Leilighed, og spiller nu, under andre Forhold, den samme Rolle inod sin Svoger, som de gottorpske Hertuger Christian Albrecht, Carl Frederik o. s. v. imod deres Fættre Christian V og Frederik IV. — Det forfærdelige Tordenbulder i Slesvig (som vel efterhaanden, tænker jeg, vil sætte sig) og den stærke politiske Brusen i begge Hertugdømmer, mest dog i Holsten — skiøndt det *tydske* Parti er stærkt nok i Slesvig, med Undtagelse af Flensborg, hvor det danske Parti nu er det stærkeste — gjør imidlertid, som jeg ovenfor antydede, at man paa en Maade døves, og derfor ikke ret kunde høre, hvad der skeete i Roskilde; og ligesaa nu synes, at Alt i Viborg gaaer meget stille af — som det ogsaa hidtil er skeet. En meget talentfuld Jurist og god Taler, Proc. Jespersen, kom ind med Forslag (strax i Begyndelsen) om en Petition til Kongen om constitutionel Forfatning, men tog, efter Formaning af Commissarius (Etatsr. Bang) om ikke derved at forøge det Vanskelige i Kongens og Landets nærværende Stilling, sin Proposition tilbage. Derover fældede „Fædrelandet“ modige Taarer, og Kiøbenhavnsposten sagde adskillig Bitterhed og Malice. Men begge Blade ligge som i Dvale; man har nu hverken Øre eller Sands for Andet end *Slesvig!* — og da Slesvig-Holsten i det mindste totalt har slaaet vor Opposition af Marken, er deres Stilling imod Regieringen nu langt svagere, og mere usikker, end før. —

I *Løverdags* den 14de Nov. skrev jeg netop det sidste paa et Arbeide til d. historiske Tidsskrift, som er voxet til omtrent 10 Ark („Hertugd. Slesvig, i dets historiske Forhold til Kongeriget Danmark og til Holsten“). Denne korte Fremstilling er natur-

ligviis saavidt muligt ganske reen historisk, gaaer ikke ind i Statsret, Arvefølge o. s. v. *I Dag*, Tirsdag, har jeg det sidste Ark i Correctur, og Heftet skulde, om endnu muligt, bortsendes med Posten paa Fredag. Det er herved blevet til en *Bog* paa 26 Ark. — Reitzel, da han hørte derom, vilde endelig have det oversat ved *Schorn*. Jeg sagde, for mig gjerne! — skiondt dette er skrevet for *Danske*, ikke for *Tydskland*. — I *Løverdags* kom nu netop dit Brev; og paa denne Dag, *Øhlenschlägers* 67de Fødselsdag, opførtes, efter eget Ønske, første Gang hans Tragedie *Amleth* — som Du kan tænke, med tordnende Bifald. Naturligviis var Parterret proppet med unge *danske* Russer, foruden andre Studenter. Det var en Jubel og Applaus uden Ende; tilsidst fik Digteren sit Vivat — og derved blev det dog. Man havde endogsaa talt om en *Sang* til hans Ære efter Stykket. Selv var han dog absens; knap havde jeg tænkt det. — Jeg saae 3 Acter. Den *første* fandt jeg mærkværdig kraftfuld, og med ikke ringe Poesie, af den nordiske Art, fra Øhl.s gode Tid. De følgende 2 Acter forekom mig allerede mattere; og Moder fandt at de to sidste *ikke* hævede sig. I øvrigt har jeg hverken havt Tid eller Sands i disse Dage, for at tale med Nogen herom; og har heller ingen truffet. Dog hørte jeg af og mærkede paa Hr. *Giødwad*, som i Søndags var hos Deichmann i stort Middags og Dame-Selskab i Anledning af Mathilde V.s Bryllup med Hr. Barfod — at denne Amletus vil komme paa en temmelig høi Hylde i „Fædrelandet“. Den maa være som den vil (*hvorledes* den overhovedet er, kan jeg jo endnu, uden at have seet det Hele, og især *læst* Stykket, som er trykt, ikke sige) saa er og bliver den dog en „Ilias post Homerum“. — Havde Øhlenschl. endda 1805—1806, eller ved den Tid skrevet en saadan Tragedie: da kunde han vel have givet en *nordisk*, og maaskee *saxonisk*-eventyrlig *Amleth*, som kunde, paa sit Standpunkt, og i sin Belysning, have holdt sig ved Siden af det gigantiske Værk af Sh. Hans *Amleth* fra 1846 bliver dog neppe mere end et *Skuespil*, som i øvrigt kan være, og vist nok er *meer end godt* nok for Tidens og Dagens Theater-Publicum. Godt, at man dog ogsaa engang faaer noget Nyt i vor Literatur at snakke om —

i Fald man ellers kan komme dertil for slesvigsk Politik. Thi, det vil meget nær være bogstavelig sagt, at her, siden Du reiste, ikke er kommet noget *originalt* Skrift ud paa Dansk, som er til at tale om og over. — Jeg maa gientage, at dine Breve interessere mig. Jeg troer ogsaa efter *dem*, at Du — med noget tillige af en Dagbog — vil kunne producere en god Reisebog i *Prosa* efter din Hiemkomst, i hvordan det end gaaer med Poesien; og jeg glæder mig ordentlig til, at Du paa en saadan Bog vil anvende stilistisk Tone, og skaffe noget Gediegent frem — noget andet end f. Ex. Thieles matte, fornemt-pyntede og elegant-polerede, men tørre Reise i England. — Ja, dette er nu noget, der „ins Weite liegt“. Men jeg ønskede, at Du var her tilbage; jeg savner Dig og dit Selskab, hvor sieldent det ogsaa gaves mig. Du maa, efter din Hiemkomst, oftere see din Fader; egentlig en Gang hver Dag. Du bør tænke paa, at det snart kunde være forbi med disse Dage — og tænke paa, at hans Liv har megen Eensomhed midt i Hovedstadens Vrimmel, hvoraf han nu nyder saa lidt. — Der er intet glædeligere, end at kunne meddele sig til en Søn, der forstaaer os; og i hvem vi troe, at meget af vort aandelige Liv skal spire fornyet og friskere op igjen. Men ogsaa min Siæl og mit Hierte trænger til at see og at omgaaes den Søn, der skal ledsage min Bane paa dens Slutning, nedad til de sidste Fied, som skal bringe den arbejdsstrætte, snart maaskee *udtrættede*, til Hvile. Jeg kommer tilbage til det, som endnu er min *Længsels* eneste Maal — at kunne leve i eensom, beskuende, speculativ og betragtende Ro og Stilhed i mine sidste Aar eller Dage. Men bliver vel dette min Lod? — Maatte jeg i det mindste kunne see min henvisnede Kraft og Virksomhed gienfødt og oplivet i Dig! — Du har Kræfter, en rig Bane, og, naar Du vil, en fri Uafhængighed for Dig. Paludan-Müller er et Mønster, jeg, i det mindste i den Maade, hvorpaa han kan gjøre sig uafhængig ved Tarvelighed, vilde ønske, Du kunde følge. — Imidlertid vil jeg nu ønske Dig at drage al muelig Frugt af din Reise, og glæder mig derved og derover. Kun Reisen til *Grækenland* fraraader jeg. Det bliver kun Stykkeværk. Du har ingen Penge-Midler dertil (det er dyrt nok i Gr.) og maa atter spilde

megen Tid paa Søreiser. Du kommer til at miste en Deel af Italien — hvor jeg havde tænkt mig, at *Poesie* og *Konst* vilde komme til at nære, modne og begeistre din Aand. I Grækenland er lidt for Konsten (naar man ikke er Archæolog eller Architect); vel en smuk Natur, men et endnu halvt barbarisk og halv culturfordærvet Folk. *Rom* bør Du blive ordentlig fortrolig med; *Florents* og *Venedig* bør Du see — jeg haaber begge Dele. — For alting, saasnart Du faaer Ro dertil, da skriv noget til og for Kongen. *Motiv* eller Skildring af *Granada*, og af Malta (bl. a. de ny opdagede phoenisiske Gravhuler) ville interessere ham. Det behøver kun at være et concentreret Brev paa en 6—8 Sider; jeg haaber og troer, det vil virke noget. I Morgen tænker jeg at faae Ro at skrive til Dronningen, som jeg i Korthed vil berette noget om Dig, da hun da ogsaa har giort sit til at virke for Dig. Din egentlige Ansøgning, hvori dog ogsaa bør siges noget om, hvorledes Du har reist, og om Udbyttet af din Reise, og dine fremtidige Planer — sender Du vel ind til Aarets Udgang. Maaskee faaer jeg Leilighed paa Mandag, naar jeg bringer Kongen Skriftet om Slesvig, at yttre noget om Dig og Din Reise. — Mere herfra faaer Du vel af Moders Brev. I Aar, maaskee, seer Du intet mere fra mig. Dog maaskee i *Rom*, til Julen. Jeg vil da adressere til Café Greco; men hvorledes det kan blive med *Porto*, veed jeg ikke.

Kan Du i *Rom* ikke faae min Reise i Italien? — Det vilde mere din oprigtig hengivne Fader C. Molbech.

(Forf. af en fortræffelig Historie af den ældre *spanske* Poesie, Dr. Clarus, har oversat min sidste korte Reise i Sverrige paa Tydsk. Dette, navnlig fra en saadan Mand, har fornøiet mig høilig).

Lad mig dog vide engang, hvorledes *Høsten* har været i Italien. Ikke blot i Irland (hvor det seer rædsomt ud) men i en stor Deel af Frankrige, og af flere europæiske Lande, frygter man for Hungersnød til Vinteren og Foraaret. I Danmark har vi vel *noget* mere Korn i Aar, end her kan bruges; men der føres ud til det yderste, naar Prisen er saa høi. Jeg veed ikke, hvorledes her kan blive til Foraaret, om Vinteren bliver streng.

Kiøbenhavn 8 Decbr. 1846.

Dette Brev — eller disse Brevlinier — ere egentlig improviserede, eller extraordinaire. Det var egentlig ikke min Bestemmelse (siden mit forrige) at skrive til Dig, før Brev og Efterretning var indløben fra Dig, om din Ankomst til Rom. Men, da din Moder idag vil skrive, [for at Du fra Hiemmet kunde faae en Julehilsen i „den evige Stad“, vil og kan jeg ikke andet, end deeltage i denne Hilsen. Gid den maa glæde Dig, midt i Hvirvelen af Konstbegeistring, Konstner-Commerce og Selskabelighed, og af catholsk Kirkepragt — man tør knap for *Rom* tilføie, catholsk Gudsyrdelse og Religiøsitet. Rom var i det mindste længe udraabt som en By, hvor Catholicismen paa en Maade gik til Grunde i dens kirkelige Regieringsapparater. Det faaer nu være hermed, som det vil. Jeg tiltroer Dig, Du vil nok kunne finde nogenlunde ud af, hvorledes det hermed forholder sig, og saaledes kunne berette mig noget om Status i den Henseende, som den er 1846—47. Jeg skal imidlertid søge, til din Hiemkomst (gid den var snart for Haanden!) at faae læst en Deel af de bekjendte „Römische Briefe eines Florentiners“, som nylig fra 2 ere voxede til 4 Bind, og ere det *nyeste*, der i Tydskland eller af en Tydsk er skrevet over Rom og Kirkestaten; og som tillige skal være noget *godt*. — Gid altsaa min kiærlige Julehilsen maa træffe Dig, som hidtil, sund, dygtig og utrættet paa Siæl og Legeme — med den samme *sunde* Modtagelighed, og den samme Naturfriskhed i denne, som jeg synes at have sporet i dine Breve. Sit tibi semper & ubique in corpore sano *mens sana!* Noget heldigere og bedre veed jeg ikke at ønske dig. Det er en Formel, vil Du sige, som kunde varieres, og være lige god. Men den er noget mere; den tyder hen paa det eneste væsentlige, constante Gode, som Mennesket overalt paa Jordkloden, under enhver Himmel og enhver Cultur og Statsforfatning, i enhver Udvikling og enhver Folkestamme, kan besidde som sin Slægts Arvelod. Gaaer noget *virkeligt* (Lidenskaber høre ikke under der *Virkeliges* Kathogorie, — det er Sygdomskriser eller aandelig Beruselse, hvori Siælen er i ufri Tilstand, men hvorved den dog, under ædlere, høiere Indvirkninger kan spændes og staalsættes

til forøget Kraftyttring) — vel over den *normale* physiske *Sundhed* i Legemverdenen, eller over den *sunde Fornuft* (Aandsklarhed og Begreb om det Sande og Rette, i *den* Sphære, som Aanden er udvidet til at kunne omfatte) i det Aandelige? — Jeg for min Deel kiender og erkjender intet saadant. — Nok herom. Du tænker vel og, der kunde være hundrede andre Ting for din Fader at skrive om fra Kiøbenhavn og Hiemmet end mens sana. — Men, Du veed ogsaa, at et Brev, naar det skal være dette i egentlig Forstand, maa være, hvad det netop *umiddelbart* i dette Øieblik — Øieblikket, da det saa at sige flyder fra den Skrivendes Siæl i Blækket, og med dette paa Papiret — kan blive og bliver. Det er kun denne Egenskab, der er i Stand til at tildele et Brev, med den *oprindelige* Natur, et selvstændigt Værd. Dette har Brevet derfor ogsaa, som man siger, meget ofte allene i *Formen*; og et tilsyneladende ubetydeligt Brev (fra et Fruentimmer f. Ex.) kan ved Formens Umiddelbarhed faae Værdi. Men dette maa forstaaes med Indskrænkning, og er tildeels kun Blændværk. Ethvert Brev, der skal betyde noget, maa have en *Siæl* — om ikke en anima, saa en „animula“ (som jeg troer en romersk Keiser har brugt som et Kiæleord til Siælen). Det er denne Siæl, som ogsaa maa give den letteste Brevform *Liv*, og altsaa et Indholdsstof, der er meer end flydende naive, spillende *Ord*. — Jeg selv behøver paa en Maade i dette Øieblik, da jeg vil skrive til Dig, at distrahere mig fra mit Maal, for at glemme Situationen, hvori jeg befinder mig. Skulde jeg nu igien tænke paa Alt det, jeg kunde have at skrive om til Dig — vilde jeg jo strax ved at tage Pennen — have skaaret den og lagt den hen, ved Skrækken om at tænke paa, hvad jeg egentlig gjør ved at bruge en Time eller halvanden af denne Formiddag til et *Brev* — hvor kiært det endog er mig at skrive til en Søn, som jeg ofte, ja daglig, kunde behøve ved en saadan Meddelelse at drage hjem til mig paa den aandelige Vei, nu da Bierge og Dale, Lande og Riger adskille os. — Jeg skal da, for at faae noget at *berette* inden Tiden og Brevet er ude, strax fortælle Dig, at jeg atter har været syg i November Maaned, af et mindre Species af samme Sygdomsgenus, der i Sommer hiemsøgte mig; en Cathar-

feber med Hoste, Brystsmerte o. s. v. Gudskee Lov, den var dog ikke saa betydende, eller afkræftende. I 14 Dage (Slutn. af Nov. og de første Dage af Dec.) var jeg dog rask. Nu har jeg vel gaaet ud i nogle Dage — har ogsaa vovet mig til, i Forgaars at spise (egentlig sidde tilbords) i Middagsselskab hos Tryde. Men endnu har jeg ikke *egentlig* været paa *Bibliotheket*, og slet ikke i Archivet; endnu fører jeg mit Sygeliv, staaer først op Kl. 9—10, drikker Thee paa Sengen — i Stedet for at spadserer paa Volden! — sidder derefter uafbrudt læsende og skrivende til Kl. henimod 3, og spiser Kl. 4 for det meste Suppe, som koges paa en Kylling eller „Høneke“, som koster 2 Mark, og hvoraf jeg kan tære i 2 Dage. Regner jeg endog noget til for Urter og Boller, saa lever Du dog langt fra ikke saa billigt i det (1820) excessivt billige Rom, som jeg i det dyre Kiøbenhavn. Fra Kl. 6 til 11, 12, 1 arbejder jeg derefter igien, og har næsten hver Aften (tilbragt inde i Moders lille Værelse) maattet pine mig og mine Øine med fatale Correcturer. I Aftes endnu kom jeg ikke i Seng før Kl. 1—2; men dette mærker jeg desværre i Dag i mine Øine; og der maa snart være Ende herpaa. Netop som min Sygdom begyndte, var omtrent Heftet af det nye histor. Tidsskrift, og min Artikel om *Slesvigs historiske Forhold* færdig. (Skrev jeg ikke om denne forrige Gang?) Reitzel vilde lade den oversætte paa Tydsk ved Schorn. Hans Arbeide har været meget godt; men ikke just *meget* hurtigt. Jeg har desuden selv maattet læse en Correctur; har gjort enkelte Tillæg og Forandringer; endelig har jeg i Gaar og i Forgaars selv skrevet en *tydsk* Fortale — en prologus, som bliver *noget* galeatus. Denne er dog ikke ganske færdig; men *skulde* idag blive det. Vi have Tirsdag i Dag; paa *Fredag* skulde det tydske Skrift, som bliver 11 Ark, bortsendes med Posten. Endnu er først 5 Ark trykt; og til *Fredag* vilde jeg ligeledes — om der er nogenlunde Mulighed i, have det andet Hefte af min *Analekter* færdigt. — Nu behøver jeg ikke at sige Dig et Ord mere om, hvorledes jeg i Dag „sidder i det“ her ved mit Bord.

Du, min kiære Christian! har det langt anderledes. Du svømmer i en ny Verden af *Konst- og Natur-Nydelse*. Jeg tvivler

ikke paa, *begge* ville indvirke dannende, udviklende paa din Aand, og bringe dens Evner og Productions- eller Virkekraft i frodig Væxt. Hvad jeg noget frygter for, er den burschagtige Konstner-Sværn og Commerts (især den *tydske*) i *Rom*. I denne kan Du let blive indhvirvlet saaledes at din eiendommelige Receptivitet for det Store, Grandiose og Evige i Konsten selv, kunde lide derunder. Jeg ønskede, Du havde kiendt meer, da Du reiste, til *Winkelman* og *Lessing*. Dette var to af de største Konst-kritikere, den nyere Tid har eiet (hin mere ideal-sleben, denne mere kritisk-dømmende). Lessings Laocoon troer jeg dog, Du engang har studeret; men Du var vel ung dengang. I hiin tydske Konstner-Commertz er meget, som bliver til *Maner* og til *Raahed*, vel som Studentercommersen i Kiøbenhavn paa Regentsen, o. d. Men jeg troer, Du vil selv strax mærke dette, og føle dig hævet og isoleret derover. Hold dig noget til *franske*, til *italienske* Konstnere. De sidste især ere vist langt mere *naturlige* og elsk-værdige.

I Dag var *Worsaaes* Broder hos mig, med Nyheder og Hilsen fra Broderen. Han er nu i *Irland* og i *Dublin*, hvor det gaaer ham, som overalt, ønskeligt og fortræffeligt. Han har her fundet en *overordentlig* Rigdom, baade af *Monumenter* og af *Monimenter*. Jeg forudsagde ham begge Dele, inden han reiste. Det glæder mig høiligen, at han dog kom til Irland, som han knap turde haabe. Han har faaet en fortræffelig og fri Bolig paa Universitetet, da just en yngre Professor var borte paa en Udenlandsreise. De ugifte Professorer og Lærere (Fellows) spise der, som ved de gamle engelske Universiteter, med Studenterne; og *Worsaae* er deres daglige Giæst. Jeg glæder mig over, hvor agtet han ogsaa vil bidrage til at giøre det danske Navn i England og Irland. — Ved *Worsaae* fik jeg et Brev fra *Brøchner*, som vil søge offentlig Reiseunderstøttelse, og beder om *min* Anbefaling (!!). Jeg skal gierne giøre hvad jeg kan; men hvor lidt eller intet er dette! — Intet Menneske kan have ringere Tanker om sin Vægt og Indflydelse, end jeg har. *Brøchner* vil, for sine Studiers Skyld, blive længere i Berlin, end han har tænkt. Det syntes, efter *Worsaae*, at han saaledes først langt ud paa For-

aaret kommer til Italien. Han vil ogsaa til Paris, og siden til Grækenland. Dette sidste vil i øvrigt lidet hielpe til hans Studium af den *græske Philosophie*, som han siges ivrigt at studere ved Siden af de semitiske Sprog (?). Worsaae sagde mig, hans Broder havde allerede sendt 2 Beretninger til Kongen umiddelbart; og den 3die er snart paa Veien at følge. *Tag Dig dette ad notam!* — Paa Mandag, da jeg endelig maa see at komme til Kongen, tænker jeg ogsaa at tale om Worsaae — næst efter om Dig. Just Dagen før jeg blev syg, fik jeg skrevet et Brev til H. M. Dronningen om Dig og din Reise. Det er min sidste Anstrengelse. Ikke ret mange Dage efter fik jeg et særdeles venligt og naadigt Svar. Hun havde, med virkelig rørende Godhed, strax talt til Kongen for Dig, og faaet det Svar: „I Aar er der ingen Midler — men om 5 Uger begynder et *nyt Aar!*“ Hun lovede at anvende sin Erindring, og „dertil maatte jeg sætte min Fortrøstning.“ — Saasntart jeg kan, vil jeg søge en Audients og levere Dronningen min slesvigske Bog. — Jeg haaber, at der imidlertid ogsaa kommer noget fra Dig; deels til Kongen, deels til Finantsministeren. Moder formoder, at Du vil sende noget med Hr. Rink, der skal ventes hertil til Julen. Hans Fader har været her en Dag, med Efterretninger om Dig fra Sønnen. — Ligeledes venter jeg med det snarreste, at høre fra Dig, hvorledes Du er kommen til Rom; og hvor nær din Casse er sin Ebbe. — Efter Terminen skal jeg sende (under den af Dig opgivne Adresse) Rom. Café Greco. Dig en Anviisning paa det, jeg i *Aar* kan give Dig; enten heelt eller halvt. Maaskee var det godt, Du beholdt noget (meget kan det ei blive) i Reserve. — Jeg har netop i Gaar erfaret, at jeg taber i Aar paa Udbyttet af nogle Actier, jeg har eiet i henved 28 Aar, 130 Rbdll., imod i Fior. Ingen behagelig Nyhed!

Guds Beskiermelse være med Dig! — Tænk daglig paa dit Fædreland, dine Forældre og din *alderstegne* Fader, som ønsker at see Dig igjen, i den korteste Tid din Reise, efter *forstandig* Plan og Overlæg, kan tilstede det.

Lassen har været meget syg, af sit gamle Inflammations-tilfælde, i Paris. Han ventes tilbage saasntart han kan reise.

Kbhvn. 29 Dec. 1846.

Det er en traurig Sag med denne Brevskreven ud i den vide Verden, naar Brevene ikke gaae deres stadige Gang — naar man ikke engang veed, om den foregaaende Epistel, eller endog flere have naaet deres Bestemmelse, og dog atter skriver, med en vis Følelse af Uvished, eller med Usikkerhedens Frygt. — Imidlertid, naar Sagen rigtigt overveies, er den ganske simpel og naturlig. Dine kiære og for os saa glædelige Breve, da de alle berettede om din Sundhed, om dine Reisers lykkelige Fremgang, og om Guds Beskiærmelse, der førte Dig trygt giennem mangan farlig Vei — disse Breve ere alle hidkomne i rette Tid, paa lange Veie, fordi de havde et *fast Punkt* at gaae til; nemlig dine Forældres Huus, der hverken flyttede sig ved Hielp af Muuldrivere, genuesiske Barker, Dampskibe eller Veturiner. — Vore Breve til *Neapel* have, som jeg ret vel indseer, ikke kunnet naae Dig *der*. Nu haaber jeg dog, Du i 1, 2, 3, 4 Maaneder er en fast Borger i *Rom* (hvor enhver, baade Traveller og Tourist, naturligviis altid bliver *Paasken* over) og at altsaa Brevene baade ville komme og gaae med mere Sikkerhed og Vished. Dit sidste Brev (af 14de Nov. modtaget, tilligemed Ansøgningen d. 20 Dec.) var mig ikke mindre kiært, end de foregaaende, skiøndt mindre interessant. Jeg haaber at have bl. a. sagt Dig, hvormeget dit Brev fra Malta fornøiede og interesserede mig. Jeg erfarede, hvad der er mig saa vigtigt, at ogsaa under de uheldigste Omstændigheder, har Du lykkelig bevaret din Helbred, og ikke uden gode Frugter — skiøndt med ringere Nydelse — tilbragt din Tid i *Neapel*. Jeg haaber, Du har vedblevet, indtil det aller-sidste, at besøge Museo Borbonico; aldrig og ingensteds findes der en rigere Skat, i sin Art, end denne. Særdeles har det fornøiet mig at see, at Du har faaet saa gode Adresser fra *Neapel* til *Rom*. Jeg haaber, de der ville føre dig ind i den høiere italienske, baade *geistlige* og *adelige* Verden. Begge maa man kiende for at kiende Italienerne i *alle* Stænder. (Det er kun en høist borneret Anskuelse, at de Fornemme i alle Lande ere eens, fordi de omtrent klæde sig eens, eller fordi *Modens* Love omtrent ere de samme overalt). Men særdeles interessant maa

den *høiere* romerske Geistlighed være. Det er den Stand, som er i Besiddelse af den fineste Dannelse og Intelligents; den er Bærer og Forplanter af den romerske Diplomatiik — den eneste, der endnu er i Stand til at holde ud med det 19de Aarhundredes Jordskiælv og Ildsprudninger; den, og særdeles Cardinalcollegiet, den *ældste Stand* og Corporation i Europa, og i 12—1400 Aar den uafbrudte Vogter og Bevarer af den catholske baade *kirkelige Stat*, og (fra Pipins Tider) *Kirkestat*. Hvilken ærværdig Udholdenhed og Kraft! — I høieste Grad politisk interessant er den nærværende (liberal-catholske) Pave. Hans liberale Aand vil imidlertid vist nok langt mere yttre, og *kunne* yttre sig i hans Virken som *verdslig* Regent, end som Kirkens Overhoved, eller rettere, som den catholske Religions ypperste Præst. Ved Kirkens Bygning er det farligt at røre, og dens Forhold til den egentlige *catholske Tro* er et høist delicat! — Naar Du ved længere Ophold er bleven fortrolig med Rom, og med *Sproget* — og naar Du har de fornødne Adresser giennem Geistlige og Prælater — da søg at faae en Audients hos Paven (hvilket uden Tvivl for Dig, som Dansk og Fremmed, slet ikke vil være vanskeligt). Du vil medtage Erindringer herom, som en af de vigtigste og mest betydningsfulde fra din hele Reise.

Efter den Reise, Du har gjort, (men ogsaa med store *Besværligheder* — og desværre med *Opofferinger* i *Andalusien*, som jeg dog har et Slags Tro om, *ikke* var *Dig* saa heldige, som de vilde have været mig) kan neppe nogen finde andet, end at Du har reist med god Huusholdning. — Men for Fremtiden! — Hvorledes vil det da gaa Dig? — Udsigterne ere vel gode, men ikke glimrende — naar Du ikke opgiver det græske Project, som jeg har al Frygt for, bliver, som man siger, *hverken til heelt eller til halvt*. Ogsaa frygter jeg for, at dette vil hindre Dig fra, nogenlunde at *udtømme* Italien, hvortil Du, ved egne Anlæg, ved Sprogkundskab, ved Bekiendtskaber og Omgang med Folk af alle Stænder, har den bedste Udsigt. — Til Grækenland vil Du komme *uforbereadt*; Reisen vil koste meget og Udbyttet neppe blive meget andet, end som af en *Lystreise*, som jeg ikke vil negte kan være ret behagelig, i Selskab med en kiær Ven. Men

hvorledes vil Du blive skuffet ved det fordærvede, raadne, af Egennytte og Vindelyst udhulede Folk! (Grækerne blive vist med Tiden saa rige som Hollænderne; det er en af de snildeste, dygtigste og talentfuldeste Kiøbmandsnationer, Europas Verden har seet). Læs (om Du kunde) den udkomne 1ste Deel af „Billeder fra Grækenland“ ved Mag. Ussing. Der vil Du bl. a. finde den mest frappante og directe Modsætning til din *Ischia*-Historie — noget af det mest Noble, *naturligt* ædle og høimodige, jeg i mit Liv har hørt. Det har virket til den Grad paa mig, at jeg endnu — efter at have læst dette Sted i dit Brev 3—4 Gange, deels selv, deels for et Par Andre — ei vil kunne læse det uden at mine Øine fyldes med Taarer. Allerede nu, da jeg tænker derpaa, ere de alt paa Veien at fremtrænge sig. Dette er *min* Egenhed; visse Ting kunne røre mig ligesaa let, og dybt, som Andre ikke bevæge eller virke det mindste paa den haarde Side af min Natur — jeg kunde kalde den, den abstract-forstandige; hiin var sandselig-følede.

Saa langt, min gode, kiære Søn! var jeg i Morges kommen i mit Brev, da det blev henlagt for at læse en Correctur — og nu kom din Moder ind, just som jeg var færdig med dit Brev (Nr. 6) af 3 og 12 Decbr. Det har skienket mig en reen — jeg vilde sige, en *kongelig* Glæde, om de arme Konger havde nogen saa reen — dog, de kunde have den *større, dybere*, mere *evig*, naar de vilde. Det er uden Tvivl det bedste, det indholdsrigeste, Du har skrevet hiem. Jeg kunde ikke læse det uden strømmende Taarer, hvoraf mine Øine endnu ere hovne og smertende. Hvorfor da i Særdeleshed? — Først fordi Du med ædel Sandhed og Troskab aabner din Siæl, og erkierder, hvad Du savner, for værdig at modtage og optage og tilegne Dig den Rigdom af *Mindernes historiske* Storhed og *poetisk-artistiske* Glands og Adel, i hvilken Du svømmer. Men — Du svømmer dog ikke som den hielpeløse; Du svømmer som en Fisk, hvis Finner med hver Dag ville udvoxe og blive mere muskelstærke. Ogsaa dette er mit Haab og min Glæde. — Hvorfor skulde jeg dølgge denne Glæde og dette Haab, at see Dig rig paa Dannelsen, og rig paa Menneskets sande Sjøleadel, Aandens Evne og Forstandens Kraft,

at vende tilbage? — om ogsaa det *poetiske* Talent hos Dig ei skulde være bestemt til at udfolde sig til genial Konst — hvorom jeg endnu intet tør forudsige. — Hvorfor skulde jeg dølgge, at jeg er tilfreds med dit Reiseliv, med din Reises allerede vundne Frugt? — Du veed dog, at jeg aldrig ødsler med Bifald, at dets Ytring er *sand* og *alvorlig*, og at jeg ikke dømmes om Nogen, der tilhører mit Væsen og mit Hierte, med Svaghed eller aandelig Blindhed. — Hvorfor endelig skulde jeg dølgge, at det forekommer mig som — en Trøst over dit Savn — min Siæl og mit Liv forynges ved min Glæde over *din* Nydelse — eller rettere, over din voxende Uddannelse og Aandsudvikling, der ligesom paa en mystisk Maade, ved en skiult og hemmelighedsfuld Virkning, meddeler sig til din Faders Liv og indgyder det fornyet Kraft? — Hvad der tillige høiligen glæder mig, er at det, jeg i Morges ligesom profetisk skrev, synes i rigt Maal at gaa i Opfyldelse. Hvor glad er jeg over enhver aandfuld og mærkværdig Romer, hvis Bekiendtskab bliver Dig til Deel! — hvor glad ved, at Du har Kraft til at slutte Dig til det Folk, Du lever hos, og som saa venligt og hierteligt og naturligt modtager Dig! — Ja, Du vil komme til at elske Italienerne, endnu mere end din Fader, som knap kunde vexle nogle Ord med dem, og næsten kun paa *Fransk*. Du vil ikke forlade Rom uden Smerte og Taarer; men disse ville ogsaa være Glædens over den uegenyttige Velvillie og Venlighed, som Du har fundet. Bliv fast i dit Forsæt, fast i Tanken: at Du ikke er reist til Italien, ikke til Rom for at tale Dansk, for at leve med dine Landsmænd, eller med Svenske! — Forsøm ikke nogen Prælat, nogen lærd Romer, nogen elskværdig Familie, som Du kan blive bekiendt med. Lad Billedet af det Gode, som endnu er hos Italieneren og Romeren præge sig fast og dybt i din Siæl — og bliv deres Talsmand og Forsvarer, naar Du engang kommer tilbage. — Næste Gang skriver jeg (med latinske Bogstaver) et lille *dansk* Brev, som Du skal bringe til Mezzofanti. Maaskee ledsager jeg det med nogle Linier paa — *fransk, engelsk, tydsk* og *italiensk* — hvormed jeg vel kan komme til Rette. Det kan maaskee mere den vidunderlige Olding, der kan tale ethvert Sprog, han

har hørt eller læst i Bøger. — Det bliver nu derved: om 14 Dage skriver jeg atter nogle Linier, og sender Vexelen paa den ene eller anden af de omtalte Veie; og naar Du har den i dine Hænder, da skriv strax med næste Post for at give mig Sikkerhed, og for fremtidige Sendingers Skyld. Da jeg i Gaar 8 Dage (før ikke) var hos Kongen med min *tydske* Bog om Slesvig (en ny tydsk Fortale har jeg skrevet) modtog han mig yderst naadigt og venligt. Uforanlediget af mig talte han tilsidst om Dig, og gav mig sit kongelige Ord paa, at Du næste Aar skulde faa videre Understøttelse til din Reise. Ansøgningen skal jeg nu med det første indsende direkte til Kongen, eller levere Collin. Denne har sagt mig, det er god Tid i Januar. — — —

Naar Du bliver i Stemning dertil, saa skriv til Kongen. Du kan sende det ligefrem, som et andet Brev, med Posten. Det vil i ethvert Tilfælde være Kongen behageligt. Skriv ligefrem og af din egen Natur. Da gaaer det bedst. Her ser det iøvrigt dunkelt og traurigt ud. Udsigterne, med Hensyn paa de sl.-holstenske Sager, ere foruroligende nok. Kraft og politisk Konst fattes for en Deel — *om* disse kunde hielpe. Mit slesvigske Skrift — et meer end dristigt Foretagende — gjør *her* megen Lykke. 40—50 nye Medlemmer har det skaffet den histor. Forening. Af Heftet er nu kun faa Exemplarer tilbage. —

Glem i Rom ikke *Bibliothekerne, Literatur og italienske Bøger* og *Huandskrifter, Poesien* (Folkesange — ældre?) og *Dante!* den store, den evige Digter, Italiens moderne Homer! —

Gud velsigne, beskieme og bevare dig, for dit Fædreland, dig selv og din kiærligt hengivne Fader C. Molbech.

Kiøbenhavn d. 12 Jan. 1847.

. . . Rom betragter jeg endnu som Centrum baade for Konstens Verden og den catholske Religion og Kirke, der i mine Øine altid har havt en hellig Ærværdighed, saameget den endog er blevet vanhelliget af mange af denne Kirkes Tienere; ligesom jeg i Rom tillige seer et Slags Middelpunkt for det *italienske* Liv, for saa vidt et saadant kan gives. Rom naaer ingen anden

Stad i Betydning, Ærværdighed og primitiv Originalitet; den sidste Egenskab, eller alle 3, om Du vil, dele dog med Rom to andre Stæder i Italien, om endog i noget svagere Grad, Florenz og Venedig. Den sidste troer jeg endog, ikke taber synderligt, dersom man seer den *efter* Rom; den første bør man vel hellere see førend Rom. Til alle tre bør man medbringe den samme Forberedelse og *Indvielse*, ved den fornødne Deel af historiske, antiquariske og æsthetiske Forkundskaber. I *historisk* Henseende veed Du, at baade Florenz og Venedig ere yderst mærkelige og interessante. Jeg vil meget raade Dig til, i Rom at læse en Bog, som f. Eks. Machiavellis florentinske Historie, at sætte dig ind i Striden mellem Guelfernes og Ghibellinernes Parti — som endog for *Dantes* Skyld er fornødent, og at læse en eller anden god, ikke for vidtløftig Historie og Beskrivelse af Venedig. — Det fornøier mig, at Du har min Reisebeskrivelse med Dig, eller dog i Rom har faaet den laant. Jeg har lige siden Du skrev derom, tænkt paa at ville læse Bladene om Rom og Italien; men det har endnu ei kunnet skee. Det vil da i dobbelt Henseende forekomme mig, som om jeg rejste med Dig. Ønsket herom opstiger ikke sielden hos mig; hvilken Siæls Hvile og høi Aandsnydelse vilde dette være mig, om jeg havde kunnet leve denne Vinter i Rom — dog ikke saa gierne *Vinteren* — og dele med Dig mange af dine Nydelser af Konstens Herlighed; en og anden ogsaa af det selskabelige Livs! — Dog vilde jeg vel hertil være for gammel i fysisk Henseende — langt mere end paa Aandens Vegne. Men hvorledes skulde jeg i Rom have levet paa *lange* Vinteraftener? — og hvad der er endnu værre, maaskee tillige kolde! — Jeg læser i Aviserne, allerede et Par Gange, om Frost og Snee, som hjem søger Romerne i Vinter (i December altsaa). Det gør mig ondt baade paa deres og dine Vegne. Jeg har endnu ikke glemmt, hvad jeg endog i *Paris* led af en streng Vinter i Januar 1820. — Naar Du i øvrigt bemærker, at jeg forholdsviis kun har skrevet *lidt*, og *Fragmenter* om *Rom*: saa maa du derhos ikke glemme, at mit Ophold der knap varede 14 Dage.

Jeg kunde ønske, at Du kunde reist noget mer i det Indre af Kirkestaten, hvor faa komme; det er der, hvor man dog ogsaa skal see det nærværende romersk-italienske Folk; og nu, da under denne Pave Livet vaagner hos Romerne, maa det være dobbelt interessant. — Men naar Du da er naaet til Italiens Grænser, skal Du endnu den lange Vei til Hiemmet — det være nu over Paris, eller giennem Tydskland.

— — — — —

Ansøgningen til Kongen (eller Finantserne) blev leveret i E. R. Collins egne Hænder, da jeg d. 6. ds. gratulerede ham paa hans 71de Fødselsdag. Der er en mærkelig vedholdende Livs- og Arbeidskraft hos denne Mand, i saa høi en Alder; og han bevarer den, som Andre af hans Natur, netop ved Virksomhed. Skulde denne ophøre hos ham, vilde det snart være forbi med Livet. Den 12 Aar ældre Stemann holder sig endnu, og vil ikke vide af at være svagere eller syg, naar han er det af Podagra, som i Decbr. holdt ham 3—4 Uger i Sengen, uden at han engang kunde underskrive, da Haanden tillige var lammet af Gigt. — Knudsen i Archivet, som jeg derved kommer til at tænke paa, har et heelt Aar været daarlig, og været i Fyen hele Sommeren. I Novbr. eller Decbr. kom han tilbage; men endnu troer jeg ikke, at han kommer i Archivet. Copist Rasmussen derimod, den utrættelige, fattes aldrig paa sin Post. Han erholdt, som Du maaskee erfarede, i Fior af Kongen af Sverrige den svenske Medalie pro meritis at bære i et Baand, som Erkiendelse af hans Fortieneste i at gaae den svenske Landinstruc-teur- eller Civil-Ingenieur *Falckmann* tilhaande ved dennes store og høist betydelige Arbejde i Archivet, i de skaanske Sager, hvorved Rasmussen i Sommeren 1845 som oftest tilbragte 10—12 Timer om Dagen med Falckmann. Magnussen, som lidet eller intet gjorde dertil, blev naturligvis Ridder (af Nordstiernen) ligesom Falckmann selv. I 1846 har Falckmann fortsat og sluttet sit Arbejde under samme Bistand af R. som nu, og Rasmussen har af Kong Oscar modtaget i Present et Guld- uhr med Kiæde. Falckmann har faaet Dannebrogordenen, for med megen Liberalitet at have præsenteret Kongen en Afskrift

af hans Registratur over skaanske Sager, med tilhørende Register — en umaadelig tyk Foliant — fra 1845, og nu besørger han en lignende over hans Arbeide i 1846. Det er en høist vigtig Acquisition for *Archivet* og for danske *Historieforskere*. — Nytaarsdag gjorde Kongen Statsministrene Ørsted og Criminil til Ridd. af Elefanten. Man har nu travlt baade her og i Hertugdømmerne, med de nye Stændervalg; for Resten er det der blevet mere stille, men Valgintrigerne naturligviis derfor ikke mindre virksomme. Kammerherre Abrahamson, en Tid lang sengeliggende, men virksom til det Yderste, døde 2 Januar; som det med Sikkerhed berettes af Ærgrelse over at han ikke blev gienvælt i Odense, og umiddelbart efter at han herom modtog Efterretningen. Den brave retskafne, videnskabelig dannede og oplyste Etatsraad Estrup døde en af Aarets sidste Dage. Bølling reiste ud til hans Begravelse. Dette er atter Tab og Sorg for Engelstoft og Fruen, som nu af sine Sødskende kun har Broderen i Colding tilbage. Fru Bornemanns Død tage begge sig endnu meget til Hierte. Rosenvinge synes derimod i sit Huus (ud kommer han naturligvis ikke) at være temmelig restitueret. Han bliver, hvor han var, ovenpaa i sine Værelser, som han først vilde have ombyttet med Stuen. Rothe og hans Kone flytte op paa 1ste Sal, og Huusholdningen bliver kun een. Rothe har gaaet ind herpaa, imod at betale 600 Rdl. aarlig. — Her har Du, hvad der i Hast vilde falde mig ind af nova og novissima. Andet kunde jeg ikke skrive; thi Mørke og Taage, hvori vi endnu leve indhyllede (ikke et *Glimt* engang af Solen er seet 1847) trykke mit Sind og omtaage mine Tanker. — Lad dine, kraftige, livfulde, virksomme, uafbrudt være fæstede paa at til egne Dig Frugterne af al den Herlighed og Rigdom, der omgiver Dig — og som vel aldrig oftere aabner sig for Dig. Glem ikke *Dante*, og den *ældre italienske Poesie* og Prosa i Middelalderen. — Dette Sprogs Oprindelse og ældste Historie er endnu meget lidt behandlet. Dette var et særdeles passende Emne for en Magisterdisputation, hvortil Du nu saa fortræffeligt i *Rom* kunde samle Materialierne, og derom faae Oplysninger af saamange lærde Mænd. Jeg haaber i Midten af Februar at see

Brev fra Dig. Før dette er modtaget, skriver jeg nu vel neppe. Hr. Rink, som endnu er febersvag, bragte i Gaar din Daguerotypie. Du maatte langt hellere ladet den udføre noget *større*, i sædvanlig Portrætform eller Brystbillede. Glasset var blevet brudt paa Veien, dog troer jeg uden Skade. — Jeg veed ikke, om jeg sidst skrev, at mit Skrift om Slesvig nu skal udkomme i en fransk Oversættelse.

Jeg erindrer ikke i dette Øjeblik, om jeg skrev til Dig med Bøgerne, der sendtes — altsaa siden d. 29. Dec. Du faaer dette Brev Nr. 7. Du maa altid lade mig vide, naar Du faaer mine Breve, hvilke *Nummere* Du har modtaget. Dette er den simpleste og sikreste Maade at erfare, om en Correspondance fortsat gaaer rigtigt.

Kiøbenhavn, d. 30 Marts 1847.

Det er nu, som dit sidste Brev af *26 Januar* viser, over 2 Maaneder siden Du meddeelte os noget skriftligt; og dette er den længste Tid, siden din Afreise, at vi have savnet Tidende fra Dig og om Dig. — — —

Da Du indtil Slutningen af Januar, temmelig ordentlig har skrevet — har den lange Udeblivelse af Brev fra Dig begyndt at blive mig følelig, og at fremkalde en og anden Uro ved Tanken paa den Muelighed, at et eller andet Sygdomstilfælde var tilstødt Dig, og havde forvoldt Udsættelsen. — — —

Rosenvinge seer jeg overhovedet sielden, siden hans Kones Død; og mindst vil jeg i denne Tid spørge ham angaaende denne Sag — saa lidt som om Sorøe Academies, endelig i Tirsdags, i forrige Uge, afgjorte Skiebne; hvorom jeg endnu intet har kunnet erfare. Du veed, at denne Stiftelse allerede i lang Tid har været i en uheldig interimistisk Stilling; at man par force har villet allerede efter 20 Aar omgiøre den; ∴ som det hedder, *nedlægge* det omtrent saa længe eksisterende Academie, eller i al Fald sætte noget andet i Stedet; uden at man nu i adskillige Aar har kunnet udfinde eller blive enig om, hvad dette *Andet* skulde være. [Heller ikke har man kunnet erfare med nogen Sikkerhed, hvad Directionens egentlige Mening og Plan

har været — og naar man siger *Directionens*, betyder det egentlig det samme, som Et.Raad *Hansens*. Det er *ham*, der har udarbejdet Planen, og som endelig — efter at Kongen, der ogsaa har *sin* Idee om Sorøes Omdannelse, har Tid efter anden skudt Sagen ud, til stor Mortification for Hansen — for 2 eller 3 Uger siden, efterat have mange Gange gaaet forgieves, og ventet forgieves, blev tilstedt at referere denne Sag i Statsraadet — og dette var en vidtløftig og disputabel Sag. Der maatte 3 eller 4 Statsraadsessioner til, for at bringe den til Ende. Dertil kom det endelig i Tirsdags, d. 22de; men hvad det egentlige Resultat er blevet — veed endnu Ingen, uden de Indviede. Mig har Sorøe Academie ligget meget paa Hierte; jeg har *altid* været af *deres* Mening, der ansaae det for det ene fornuftrigtige, og en i sand videnskabelig Aand handlende Styrelse værdige, at lade Stiftelsen beholde den Skikkelse og Grundform, som den for 20 eller 25 Aar siden, under Frederik VI erholdt; men bygge videre paa den, forbedre, udvide og udvikle den til større Fuldkommenhed og ved en bedre Organisation; med andre Ord, bringe noget for *vor* Tid ligesaa værdigt og ædelt tilveie, som Christian IV i sin Tid vilde gjøre det af ham stiftede Academie til. — Da Trangen til at tage Ordet i denne Sag kom over mig, skrev jeg i Slutningen af Januar, paa faa Dage et lille Skrift „Om Sorøe Academies Skiebne og Fremtid“, som gjorde endeel Sensation, men naturligviis blev uden Virkning. Den polemiske Deel af dets Indhold skal imidlertid især *Rosenvinge* have taget sig meget nær, og taget mig det ganske ilde op, at jeg her, efter min sædvanlige Maade, uden Frygt for *Fersoner*, har lagt mine Meninger og Overbeviisninger om *Tingen* uforbeholdent for Dagen. Et. R. Hansen var vel neppe ret fornøiet ved, at dette Skrift just skulde komme saa kort før hans Referat i Statsraadet — som man endog meente, i Anledning deraf, endnu engang blev udsat. Men med ham har jeg flere Gange siden talt, og vi staae, uagtet min Opposition, paa samme Fod med hinanden som tilforn. — Gud veed, hvad der nu skal blive af det herlige og rige Institut, hvoraf et organiserende

Genie maatte kunne gjøre noget Stort og Ypperligt — men et saadant fattes. —

Et andet Arbeide af mig, er, en Afhandling i det historiske Tidsskrift (hvis 2det Hefte endelig i Februar blev færdigt) „om det danske Skriftsprogs historiske Udvikling, med Hensyn paa dets nærværende Forhold“. Denne er omtrent ligesaa polemisk imod Prof. N. M. Petersen, som hiin imod Univers. Directionen; men selv er jeg langt mere tilfreds med Sprogafhandlingen, og betragter den som noget af det kraftigste fra Stilens Side, jeg i senere Aar har skrevet. Det er en uværdig, og mig utaaelig Tanke, at vort Sprog — og *det* af en Lærer ved Universitetet, der skulde veilede den studerende Ungdom, ikke blot til en *forældet* Sprogkilde, men til at sætte tilbørlig Priis paa vort nulevende Tungemaal, og dets Literatur — skal behandles som vanslægtet, affældigt, hensygnende og paa en næsten haanlig Maade fraskrives al Livskraft og Livsvarighed — imedens den danske Poesie og Prosa dog endnu egentlig først staaer i sin *Ungdoms* Stadium. Men noget saadant kan heller ikke for Alvor finde Sted, uden paa en Tid, da Nationen i det Hele befinder sig i en beklagelig vaklende, uvis, utilfreds Tilstand, hvori man helst griber til Adspredelse, eller til en eller anden lokkende Nyhed, for at glemme sig selv.

Jeg tænker ofte paa, hvorledes det vil gaae Dig, og hvorledes Du vil finde Dig i det kiøbenhavnske Hiemliv, naar Du efter et Aars Fraværelse vender tilbage. Om Fædrelandet, og din vante Kreds her i Staden kan holde Dig skadesløs for den Ruus af Nydelse, som Du har levet og lever i — dette kunde synes tvivlsomt. I Danmark — hvor man dog er besat af Reisesyge — har man imidlertid det gamle Ordsprog, om „Hiemet som er bedst“. Jeg vil ogsaa gjerne i Almindelighed underskrive det — og et *materielt* bedre, eller overhovedet heldigere udstyret Land, end Danmark, skal man vanskeligt kunne vise mig — endskiøndt her er betydeligt meget, som *nu* ikke behager mig. Det er noget andet, at jeg som philosophisk Historiker veed, at det maa tages i sin pragmatiske Beskaffenhed og sin causale nødvendige Følge af alt det Øvrige i Tiden og i

Verden; men jeg har ikke nok af den Egoisme, eller ogsaa af den ironiske LigeGYldighed og Kulde, som man i vor Tidsalder saa stærkt kan have nødig. — Du vil vel ved din Hiemkomst forefinde endeel anderledes, end da Du reiste — eller det vil for nogen Tid synes Dig anderledes. Saaledes tør det vel ogsaa gaae Dig med din Fader — om Du ogsaa finder ham i samme Stue, ved det samme Skivebord, overdyngtet med Bøger og Papirer (i *dette* Øieblik næsten meer end nogensinde — fornemmelig i Anledning af de Forelæsninger, jeg holder). Du maa finde mig *ældet* meget, tænker jeg; i det mindste forekommer jeg mig selv at være det betydeligt, siden min Sygdom i forrige Sommer. Denne har jeg — jeg synes det — ligesaa lidt rigtig kunnet forvinde, som den ved sin Hede abnorme Sommer, og den i flere Henseender abnorme og regelløse Vinter. — — —

Ogsaa med Hensyn til disse og andre Svagheder kan jeg sige, at jeg ret alvorligt ønsker din Hiemkomst, og fornøier mig til, at Du, som jeg haaber, kan komme til at boe her i Huset, og at jeg saaledes vel for det meste en Gang om Dagen kan see Dig. Du maa vel engang ogsaa føle, at Du i din Stilling er din Faders naturlige Støtte i hans Alderdoms svagere Aar — og saameget mere er det, og bør være det, da han, uden Dig, ingen andre Aandsbeslægtede har. Jeg trænger desuden til at oplives ved *Ungdom*, efterdi min Siæl er langt yngre end mit Legeme; og det vilde være mig en Fornøielse, naar jeg ved Dig og hos Dig undertiden kunde see andre unge, livlige, opvakte, og tillige godmodige Mennesker. — De ere ikke lette at finde, med alle disse Egenskaber samlede. Men ogsaa for din Stilling ved Bibliotheket er det virkelig nødvendigt, at Du kommer hiem, saasnart det nogenlunde kan skee. Jo længere Du bliver borte — jo mere udsættes Du for, at en Anden blev i Stand til at fortrædige dig. Min tiltagende Svaghed gjør det umuligt for mig, som jeg skulde, at opfylde min Pligt; dersom jeg ikke skulde opgive al videnskabelig og literair Virksomhed; og gjorde jeg endog dette, kunde jeg dog hverken taale eller udholde betydeligt Vinterarbeide inde i Salene. Nu veed Du, at *Lassen*, alt siden November, da han kom hiem fra Paris, har været

meget svagelig; heller ikke *Philipsen* er ret rask i Vinter. *Bølling* er til Lykke paa samme Tid den raskeste og dygtigste, og hans Virksomhed er overordentlig; hvorimod det synes, som *Fabricius*, baade paa *Synet* og paa *Humeuret*, i Vinter er gaaet tilbage. For at Alt skal være fuldstændigt, er ogsaa Conf. R. Werlauff i nogle Dage upasselig af et Anstød af hans gamle Tilfælde i Panden over Næsebenet, hvoraf hans Øine skulle lide meget. Jeg agter at see op til ham, naar jeg i Eftermiddag gaar fra min Forelæsning.

I 5 Uger har jeg læst 2 Gange om Ugen (for 30—40 Tilhørere) over den *engelske Literaturs* Historie — første Gang vist nok her ved Universitetet. Efter et kort Ophold i Paasken, tænker jeg om mit Helbred holder ud, at fortsætte dette Collegium i April og Mai — længere neppe; og at bringe det nogenlunde til Ende i den Tid, bliver umueligt; og maaskee rives jeg endog før derfra, ved andre, historiske Arbejder. — Afhandlingen om Slesvig (som jeg i Gaar just hørte fra en paalidelig Kilde, at Kongen med Opmærksomhed skal have giennemlæst fra Begyndelsen til Enden) er nu oversat paa Fransk, og bliver sendt til Paris, hvor Du, om Du kommer der, skal faae den. — Jeg formoder, din Hiemreise vil gaae over Florenz, Venedig, Tyrol og Wien — men da kan Du ikke naae Paris, hvor Du ogsaa lettere kan komme senere, en anden Gang. Maatte endda din forventede Reise-Understøttelse kunne bringe dig saavidt! *Tænk Dig den saa knap, som mueligt!* — — —

Maatte jeg nu dog snart høre fra Dig! Kommer intet Brev i næste Uge, sættes jeg i virkelig Uro; og det er ikke Ret af Dig, at lade os saa længe vente paa Brev; dog ønsker jeg inderligt, at ingen *nødvendig* Grund har hindret Dig. Gud være med Dig paa alle dine Veie og bringe Dig sund og aandsstyrket hiem til din kiærligt hengivne Fader C. Molbech.

Din Moder har vel skrevet om dit Brev til Kongen, om den naadige Maade, hvorpaa han omtalte det for mig, og laante mig det, og om hans Yttring: *at han gjerne modtog flere lignende Breve fra Dig*. Bliv endelig i *den evige Stad* saa længe, Du nogenlunde kan! — — —

Kiøbenhavn 27. April 1847.

Det er et eget Motiv, som just nu giver mig denne nye og nyskaarne Pen i Haanden, med den Hensigt at *begynde* et Brev til Dig, som maaskee engang i disse Dage kan blive afsendt; og hvilket Motiv da? — Intet meer eller mindre, end en æsthetisk Reflexion over det *humoristiske* Element i Poesien — noget af det mærkværdigste, originaleste, mest uefterlignelige i hele Konstens Verden. Jeg har faaet Tanken opfyldt med denne Betragtning, deels fordi jeg i Morges tidlig skrev noget paa en Forelæsning til i Morgen, hvori jeg i Anledning af den gamle engelske og skotske Ballade og øvrige Folkepoesie, ogsaa kom til at tænke paa dette for *Englænderne* næsten eiendommelige (humoristiske) Element; men ogsaa fordi jeg derefter — jeg maa vel sige *stjal* mig til at læse en halv Times Tid i Slutningen af en lille ny Novelle („the Battle of Life, a Love Story“) af *Charl. Dickens*. Denne har ligget hos mig i 4—6 Uger, laant af Reitzel, der *strax* skulde have den tilbage. Det var mere min Hensigt, at see Træsnittene igiennem, end at læse den. Imidlertid kom jeg til at begynde derpaa en Aften; den forekom mig ret tiltrækkende; jeg har læst den i 4—5 Portioner — altid vist nok med et Slags Følelse af nogen Besværlighed og Træthed, fordi denne Humorist altid er noget *overlæstet*; mindre dog her, troer jeg, end i hans historisk-komiske Noveller og Folkeskildringer. Her er nu ogsaa en meget national, ægte engelsk *idyllisk* og *erotisk* Bestanddeel kommen ind i denne Novelle; og den har derved noget, der virkelig ofte er i høi Grad yndigt, simpelt, indtagende — i den *gode* Yorkske Stil, skøndt ikke saa *reent* og *classisk*, som i Sentimental Journey — en Bog, jeg engang skal anskaffe mig til det lille Bibliothek, jeg vil samle for mine sidste Leveaar, paa en 16—20 Bøger (jeg vil sætte et *fast* Tal) som skal være den classiske Kiærne af mine Yndlingsforfattere. — Dickens kommer vist ikke deriblandt; skøndt jeg troer, han var bleven ypperlig, dersom han ikke havde skrevet for meget; men jeg kan vist ikke undvære Tom Jones ved Siden af Sentimental Journey. Det kan være ret morsomt, engang at udkaste en Candidat-Liste til dette Bibliothek. Der vil blive langt flere

Søgende, end *Pladser*; man reducerer da efterhaanden de første, indtil de sidste ere endeligen bortgivne eller udfyldte. — Men mit Motiv, med Hensyn paa *Dig*, var egentlig Tanken paa, at Du hidtil endnu er forbleven mere fremmed for *engelsk* Literatur og Poesie, end Du *altid* bør blive. Om mig selv maa jeg desværre sige det samme; men jeg har dog altid yndet og nogenlunde kiendt, denne Literatur. Mine Forelæsninger i dette Foraar have bragt mig dybere ind i mange af dens Forhold og Egenheder. Jeg har læst meget Engelsk — skøndt hidtil af *Poesie*, kun en heel Deel af den *gamle*. Her møder utroligt meget med det Danske beslægtet, som betydeligt forøger Interessen for dette naive, gammeldags, kiærnefriske Sprog. Og denne Gedigenhed, denne solide Realitet, denne sunde Livskraft, humoristiske Livslyst og — til sin Tid — ypperlige satiriske Ironie, som man f. Ex. finder hos den gamle *Chaucer* (fra det 14de Aarh.), og hvorpaa jo ogsaa Shakspeare, i sine Lystspil og i de komiske Partier af Dramaerne, er saa riig — alt dette har endnu sit *eiendommelige Hiem* i det engelske Sprog, og i dette Folks Literatur. Denne har derved bevaret en *Fasthed*, *Holdning* og *Selvstændighed*, i vor nedbrydende, vaklende, med sig selv uenige, sig selv fortærende Tid, der i sprudende Fart iler sin opslugende Fiende, *Fremtiden*, i Møde — som man neppe vil finde Lige til i nogen anden Literatur. — Med min Natur harmonerer den engelske fortrinlig vel; det er egentlig det Sprog, de Bøger (i Prosa især), som jeg allerhelst læser, og mærkværdigt er det, at naar jeg (som i Gaar hændte) har skrevet et engelsk Brev, kan jeg vel mærke, at det har ikke faa Mangler og Ufuldkommenheder; men jeg finder strax mig selv, min egen Tænkning igien i de fremmede Ord, Udtryk og Talemaader, jeg har brugt. Det er ikke saa med den *franske* Overs. af mit Skrift om Slesvig, der forekommer mig som et rent fremmedt Arbeide, hvori jeg slet ikke kan kiende mig selv (å propos fik Du nogentid et Exemplar af dette Skrift paa Dansk, som jeg sendte Dig til Rom med en Reisende, og et vedlagt, eller medfølgende Brev? — Jeg troer, det blev afsendt den 7. Januar.)

Du vil kunne mærke af ovenstaaende, at mine engelske

Studier i de sidste Maaneder ogsaa i dette Brev have virket. Dog var det reent tilfældigt, ved Læsningen af Dickens Bog, at jeg *her* faldt ind i disse Materier. Det er mig overhovedet *nu* kiærest, naar jeg øieblikkelig kan skrive om det, der allersidst har interesseret, eller bevæget mig. Desværre henligge og for-sømmes utallige Sager hos mig, fordi dette ikke kan skee. Det er sørgeligt for mig, nu, da jeg daglig føler, hvorledes mine physiske Evner aftage, og ikke mere ville holde Skridt med min Siæls Virksomhed, at jeg staaer ganske allene, og hverken af egne, eller Fremmede har Nogen i min Nærhed — ja hverken nær, eller fiern — som kunde være mig til Hjælp. Dette har været min Lod altid; men det er først i de seneste Aar, at jeg føler den. — Min Tanke ledes derved paa *Bibliotheket*, for hvis Skyld — i Fald Du vil bevare en Stilling — det ikke allene er ønskeligt, men fornødent, at Du ikke udsætter din Hiemkomst længere, end til Efteraaret — jeg mener til Slutningen af Sept. f. Ex. Og ligesaa fornødent vil det være, at Du *efter* din Tilbagekomst alvorligt søger og stræber at *virke* og *arbeide* paa Bibl: — særdeles at skaffe Dig en fuldkommen Øvelse i at kiende Fagene, i at udtage og indsætte Bøger *overalt*. Thi hvor skal ellers den Hielp komme fra, som jeg *ved Dig* skulde have i mine sidste Aar, i Fald jeg ikke — imod mit Ønske — skal opgive min Post efter 42 Aars Embedsstilling? — Og hvor lidet behagelig eller heldig vilde din Situation være ved Bibliotheket, naar jeg forlod det? — Et. R. Werlauff har nu i en 5 Ugers Tid ikke kunnet komme der, ikke kunnet gaae ud. — Dette har vel bidraget til at forstemme ham endnu mere, end han altid er. Der gives overhovedet ingen Mand i Verden, med hvem jeg mindre kan harmonere — især som *Bibliothekar* — end ham; og det synes som Skiebnen har bragt os sammen ved Bibliotheket, for at *der* heller ikke skulde fattes en Strids- og Oppositionsaand imellem to modsatte Naturer. — Her har i April Maaned været en stor, længe ventet og omtalt Bog-auction efter forrige Forstander ved Opfostringshuset, Canc. Raad Borch, en meget gammel, brav og agtværdig Mand, som i mangfoldige Aar havde samlet paa *Dansk* Literatur. Hans

Samling havde stor Renommée. Der var vel ogsaa meget *sjeldent*, men blandt dette dog egentlig kun lidt *gammelt*; derimod *nyere* Piecer, Tidsskrifter, o. d. i uhyre Mængde. Flere heldige Omstændigheder stødte sammen; og Bøgerne blev for det meste exempelløst høit betalte *i vore Dage*. (Jeg vil kun nævne den gamle Jertegns Postille — rigtignok hele Samlingens Perle. Derfor var givet 18 Rdl. Commission fra Stockholm. Til min store Fornøielse blev den i Landet; men Cand. Fenger maatte betale den med 19—20 Rdl.). Selv kunde jeg naturligviis (paa et Par Bøger nær) intet faae. Heller ikke var der just særdeles meget, som jeg *nu* vilde attraa; og Bøgerne var for en stor Deel slet eller maadeligt conditioneret. Hele Samlingen gik noget over 4000 Rdl. Kunde sligt ikke vel friste til at sælge min Samling af Danica i levende Live? — Der er vel i Nummere ikke $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$ Deel af Borchs; men mere udsøgt og i bedre Stand. Under lige Forhold vilde den maaskee betales med et Par Tusinde. — — —

Det gjør mig ondt, at jeg ikke kan meddele dig *bedre* Nyheder; men her er jo næsten intet andet omkring og hos os — ja vidt omkring i hele Europa — end hvad der er uhyggeligt, ulykkeligt, uroligt, usikkert — og mange flere *w'er*. I Danmark er nu Kornet saa dyrt, mener jeg, som hvor det er dyrest i Europa. Hvede betales med 16—18 Rdl., Rugen med 13—14; et Rugbrød til 8 Pd. (det sædvanlige) betaltes i Gaar med 44 Skill. (for et Aar siden med 18) og siges at skulle i Morgen koste 48 Skill. Endnu idag, d. 27. Apr., sees ikke Spor til Græs; en ikke just skarp, men raa Kulde, med mørk Luft, er i et Par Uger den herskende Temperatur, og skiøndt der kommer jævnlig noget Støvregn i smaa Portioner, hvorved Stenene blive vaade for nogle Timer, synes dette ikke at hielpe paa Vegetationen. *Endnu har man her i Kbhvn ikke gjort det mindste*, fra Regjeringens eller fra Statens Side, for at hielpe den fattige Folkeklasse, i det mindste ved noget billigere Brødudsalg. Nu først i disse Dage seer jeg, at Borger-Repræsentanterne ere indgaaede med Forestilling til Kongen om at overlade Indkomsten af Formalings-Afgiften for 4 Maaneder (i Steden for at ophæve den)

til Communen, for at anvende disse Penge til Indkiøb af Korn — *nu først* da det har naaet sin høieste Priis! — Jeg troer, Summen, som dette vil udgiøre, beregnes til en 120—130.000 Rdl. (men maaskee jeg dog deri tager feil, og det er betydeligt ringere). Til hvilke afskyelige Optrin det nu ganske nyeligt (d. 21—22 April) er kommet i *Berlin*, hvor Nøden iblandt Tusinder af Fattige skal være skrækkelig — seer Du vel noget om i Aviserne. Rummet forbyder at skrive derom. De Militaire har man brugt med overordentlig Skaansomhed; men der er ogsaa begaaet enorme Voldsomheder af Pøbelen. Bagere og mistænkte Kornpugere ere pryglede næsten ihjel; Conditiorer, Kaffe-huse og Restaurationer plyndrede, og Sølvtoiet stiaalet; Vinduerne indslaaet i Operahuset, ja, i det kgl. Bibliothek, o. s. v. Endnu har man egentlig her kun de tidligste Beretninger. Den første tændende Gnist til det Hele skal have været en Bondeskone, der forlangte en ublu Priis paa Torvet for et Fierdingkar Kartoffler. Hun flygtede mishandlet ind til en *Bager*, hvis Huus den nu allerede flokkede Pøbel stormede; opbrød, plyndrede og demolerede hans Boutik — og dette var Signalet til at det gik ud over alle Bagere, Slagtere, Fiskehandlere o. s. v. i Nærheden af Opløbets Udbrudd.

Dit længe ventede Brev af 18de—22de Marts, var mig ikke blot høiligen kiærkomment, og, som sædvanligt, interessant; men meer end ellers kiært og glædeligt, da vi usædvanligt længe intet havde hørt fra og om Dig. Der var endeel i dette Brev, som bevægede og rørte mig meget, og hvorved det atter forekom mig, som din Fraværelse, din Reise, din Aandsudvikling paa denne knyttede min Tilværelse i min sidste Levetid nærmere og nærmere til din. Jeg ønsker, at en lignende Følelse maa leve og voxe hos Dig; og at jeg meer og meer, efter din Hiemkomst, som jeg nu længes efter, maa kunne leve ikke allene *med* Dig, men *i* og *ved* Dig, naar jeg *maa* og *kan* trække mig stedse mere tilbage fra det active til det contemplative Liv, i Erindringens og Eftertankens, meer end i Handlingens Liv. Min Trang bliver ogsaa stedse større til en dannet, spirituel, elegantere og finere cultiveret Omgang — og hvor sielden er denne

her! Din omskrevne, smukt og udførligt udviklede *Reise- og Opholdsplan i og ved Rom* (som det var min Hensigt ordentligt at afskrive for Dig i dette Brev — hvortil der nu ikke bliver Plads) har i høi Grad indtaget og tilfredsstillet mig. . . .

Jeg troer og haaber, Du vil — især naar Du anvender et Par Maaneders Landliv og Arbeide paa Udkast, levere et Skrift over Italien, med en Indledning om Andalusien, som kan blive „standard“, som Du, med Kongens Tilladelse, i sin Tid kan tilægge ham, som vil kunne indføre Dig som Forfatter til en blivende Plads i Literaturen og som dansk Stilist, og som paa en eller anden Maade maa virke for din Fremtid. For alting, kiære Christian! brug Tiden, Livet og Omstændighederne imedens Christian VIII sidder paa Thronen, og medens Du endnu har din Fader. Vær uforsagt, virksom, og selvstændig! — Saalænge jeg lever, vil jeg dele med Dig, hvad jeg kan. . . . Ved nu paa Ny at læse nogle Stykker af dit sidste Brev rører det mig atter at læse dine fra dit Indre udgaaende Udtryk om din trængende Stilling; men Du siger med Sandhed: „Enhver maa stole paa sig selv,“ og Du føler „at din Tid begynder at komme.“ Ja, min kiære Søn! den var længe kommen for mig, da jeg havde din Alder, og endnu havde i Livet kun fundet virkelig Støtte i en eneste Mand: Conf. Raad Moldenhawer — der saa at sige var den Eneste, som har gjort noget for mig i Livet. Det vilde forundre Dig, om Du kunde see, hvor levende jeg endnu i mit 64de Aar er i Stand til med Erkiendtlighed at føle dette. Jeg havde i mit 26de Aar vel omtrent 150 Rdl. at leve af. *Saameget* eller 200 Rdl. aarlig kan jeg love Dig, saalænge jeg er i min nærværende Stilling, og Du behøver dem.

Jeg gientager endnu engang: Bliv ved din *italienske* Plan og ved dine *romerske* Studier. Dette vil yde Dig den største Gavn og Tilfredsstillelse. Af idel Stykkeværk kommer der intet ud; en *Heelhed* maa man tilegne sig. Kan Du endnu engang see Neapel, og dertil have *Tid* og Penge, saa troer jeg, det skader ikke.

(Sluttes).